

Nr 45.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statens
övertagande av underhållet av Albrektsunds kanal
m. m.; given Stockholms slott den 28 januari 1921.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F.

Walter Murray.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet
inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stock-
holms slott den 28 januari 1921.*

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Murray anförde:

För utvidgning och fördjupning av den i bohuslänska skärgården i närheten av Marstrand belägna Albrektsunds kanal beviljade 1904 års riksdag ett anslag av 182,000 kronor. Därvid stadgades för arbetets påbörjande som villkor, att staden Marstrand förbunde sig att, efter det

arbetet blivit fullbordat och avsynat, för framtiden utan bidrag av statsmedel i fullgott skick och med bibehållande av de dimensioner, till vilka kanalen blivit uppremsad, underhålla densamma i hela dess sträckning, däruti inberäknad jämväl den farled, som såsom fortsättning till den egentliga kanalen framginge i mera öppet vatten.

I samband med sitt berörda beslut uttalade riksdagen, att staden, därest den åtog sig kanalens framtida underhåll, borde äga att upptaga kanalavgifter enligt vederbörligen fastställd taxa. Med denna rättighet borde vara förenad skyldighet för staden att avlöna kanalvakt för avgifternas upptagande och för besörjande av den med underhållsskyldigheten följande tillsyn. Vidare borde det föreskrivas, att över kanalens inkomster och utgifter skulle föras särskilda räkenskaper utan sammanblandning med stadens förvaltning i övrigt, att nettobehållningen av kanaltrafiken skulle reserveras till en fond för kanalens underhåll och reparation samt att allmänt ombud skulle delta i den årliga granskningen av kanalräkenskaperna.

Sedan stadsfullmäktige i Marstrand iklätt sig förbindelse att underhålla kanalen i enlighet med sålunda angivna villkor, utfördes arbetet genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg och fullbordades under år 1910, då kanalen ånyo öppnades för trafik.

I gällande taxa å avgifter för begagnande av kanalen stadgas olika avgifter för olika slag av fartyg eller båtar, som passera densamma.

Framställning
om borttagan-
de av kanal-
avgifterna.

I skrivelse till Kungl. Maj:t hava 197 personer, huvudsakligen fiskare från Klädesholmen, Tjörnökälv, Skärhamn, Mollösund och Smögen, anhållit, att avgiften för trafikerande av kanalen måtte borttagas.

Stadsfullmäktige i Marstrand, från vilka yttrande i ärendet infor drats, hava vid sammanträde den 7 mars 1919 enhälligt tillstyrkt borttagande av avgifterna för passerande av kanalen, under villkor att staden befriades från underhållsskyldigheten för kanalen med därtill hörande utprickning och dylikt i farleden samt från andra utgifter, som stode i samband med kanalen och dess vidmakthållande eller skötsel, varjämte fullmäktige beslutit uttala, att staden under sådana förutsättningar vore villig överlämna kanalens underhållsfond, vilken enligt senast då uppgjorda bokslut eller vid 1918 års slut belöpte sig till 15,181 kronor 9 öre.

Länsstyrelsen
i Göteborgs
och Bohus
län.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har i infor drat utlåtande den 5 november 1919 anfört bland annat följande:

»Albrektsunds kanal befares huvudsakligen av dels de ångfartyg, som gå i reguljär fart på Marstrand, dels smärre båtar, såsom fiskebåtar och mindre fraktfartyg.

Avgiften för ångfartygen erlägges hos vederbörande tjänsteman i Marstrand en gång om året. Denna årsavgift, som varit kanalens största inkomst, har i medeltal under åren 1910—1918 utgjort 1,536 kronor 25 öre. Under sistnämnda år uppgick densamma till 1,023 kronor 95 öre. Denna sålunda årligen återkommande utgift är emellertid givetvis för det bolag, som äger samtliga dessa ångare, med hänsyn till bolagets ställning i ekonomiskt hänseende rätt betungande.

För smärre fartyg är avgiften — som för en vadbåt ej uppgår till mer än 35 öre — däremot av ringa ekonomisk betydelse. Anledningen till att man ifråga om dessa önskar kanalavgiftens borttagande har därför sin grund i andra orsaker. För dessa fartyg likasom för övriga, vilka icke gå i reguljär fart på Marstrand, upptages nämligen avgiften genom en därför anställd kanalvakt. Då kanalen saknar broar och slussar samt dessutom kajer, avsedda för fartygs tilläggning, icke finnas, upptages avgiften av kanalvakten från genompasserande fartyg i en å en lång stång fastsatt låda, som utsträcker mot fartyget. I ett flertal fall är avgiftens storlek beroende av fartygets nettodräktighet. Kanalvakten måste då först hava uppgift om dess storlek i registerton, innan det belopp, som skall erläggas, kan av honom uppgivas. Den avsevärda tid, som ofta nog åtgår härför, och nödvändigheten att stoppa i kanalen medför under ogynnsamma vind- och strömförhållanden viss risk för fartygen. För undvikande av de allvarsamma olyckor, ett dylikt tillvägagångssätt under angivna förhållanden kunna åstadkomma, lära vederbörande befälhavare hava brukat gå genom kanalen utan att stoppa och utan att vid tillfället erlägga kanalavgift. Endast ett fåtal av de fartyg, som icke gå i reguljär fart, använder sig av kanalen för att under färd till eller från Marstrand bereda sig tidsvinst. Flertalet av övriga sådana fartyg torde endast vid hårt väder använda kanalen för att undvika öppna sjön vid färd förbi Marstrand. Då sålunda kanalen merendels trafikerar av fartygen ifråga under för dem ogynnsamma väderleksförhållanden, blir också den här ovan angivna olägenheten av kanalavgiften ännu mer märkbar. Borttagandet av densamma kan därför icke annat än anses synnerligen önskvärd, så mycket hellre som antalet fiskebåtar och dylika smärre farkoster, vilka behöva begagna kanalen, är högst avsevärt. Särskilt fog för yrkandet att de nu utgående avgifterna för passerandet av Albrektsunds kanal skola upphöra förefinnes jämväl i den omständigheten, att andra inom länets skärgård belägna, med statsbidrag uppnående färleder få avgiftsfritt befaras. Dessa utgöras av färlederna innanför Hjärtön, genom Toftösundet, genom Kalvsundet, genom Kyrkesundet, genom Väckholmssundet, genom Skaftölandsrännan, genom Flatholmssundet, mellan Hasselösund och Grindholmen, genom Smyghålet vid Smögen, genom Hornösundet samt genom Homborgsundet. För vissa av dessa arbeten har riksdagen särskilt anslagit medel utan att härför fordrats varken bidrag eller underhållsskyldighet från annat håll.

Ett borttagande av kanalavgiften medför med nödvändighet, att staten själv övertager kanalens framtida underhåll och sålunda befriar Marstrands stad från dess åtagande härutinnan. I så fall bör staden till statsverket överlämna den genom nettobehållningen å kanaltrafiken bildade fonden, vilken vid 1918 års slut utgjorde 15,181 kronor 9 öre.»

Efter att vidare hava lämnat en utredning angående kostnaden för kanalens underhåll, inklusive utprickning av densamma, uttalar läns-

styrelsen, att denna kostnad sannolikt icke blir högre än att den till största delen kan täckas av avkastningen av den samlade kanalfonden. Länsstyrelsen framhåller ytterligare, att de för farleden avsedda prickar och bojar med förankringsgods, vilka vore Marstrands stad tillhöriga, borde i händelse av bifall till framställningen kostnadsfritt överlämnas till staten.

På grund härav hemställer länsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte *dels* föreslå riksdagen medgiva, att Marstrands stad må befrias från skyldigheten att för framtiden underhålla Albrektsunds kanal med därmed sammanhängande farled mot det att staden till statsverket överlåter den genom nettobehållningen av kanaltrafiken bildade fonden för kanalens underhåll och reparation ävensom utan någon ersättning till statsverket överlämnar de för farleden avsedda prickar och bojar med förankringsgods, vilka må vara staden tillhöriga, *dels ock*, därest riksdagen fattar beslut i enlighet härmed, förordna, att avgifter för kanalens befarande icke vidare skola upptagas.

Yttranden
från övriga
ämbetsverk.

I infordrade utlåtanden hava kommerskollegium samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillstyrkt bifall till länsstyrelsens framställning. Lotsstyrelsen har förklarat sig ej hava något att erinra mot att utprickningen av kanalen under av länsstyrelsen angivna villkor övertoges av lotsverket.

Departements
chefen.

Avgifterna för trafikerandet av Albrektsunds kanal hava, såsom av det anförda framgår, uppkommit genom att riksdagen år 1904 i samband med beviljandet av anslag till kanalens utvidgning och fördjupning fastställt såsom villkor, att Marstrands kommun skulle förbinda sig att för framtiden underhålla kanalen i fullgott skick mot rätt för staden att upptaga kanalavgifter. Dylikt villkor har däremot icke fästats vid beviljande av statsbidrag till andra inom samma län belägna, med bidrag av statsmedel upprensade farleder, utan få dessa avgiftsfritt befaras.

Det nu föreliggande förslaget, vilket samtliga i ärendet hörda myndigheter tillstyrkt, avser att göra även Albrektsunds kanal avgiftsfritt tillgänglig för trafik. För sådant ändamål hava stadsfullmäktige i Marstrand, under förutsättning att staden befrias från omförmälda underhållsskyldighet, förklarat sig vilja ej endast avstå från rätten att uppbära ifrågavarande avgifter utan även till statsverket överlämna kanalens underhållsfond, vilken enligt senast upprättade bokslut eller vid 1919 års utgång uppgick till 15,602 kronor 82 öre. För staten skulle alltså i sådan händelse uppkomma skyldighet att övertaga kanalens underhåll.

Enligt meddelade upplysningar hava kostnaderna för underhållet av

kanalen under åren 1910—1919 utgjort tillhoppa endast 472 kronor 66 öre förutom en del smärre utgifter för underhåll av bryggor och anslagstavlur m. m. Härtill komma kostnader för kanalens utprickning, vilka i medeltal för åren 1910—1919 uppgått till omkring 180 kronor. För de sista åren av nämnda period voro dessa senare kostnader proportionsvis större; för år 1918 belöpte de sig till 410 kronor och för år 1919 till 306 kronor. Av upplysningar, lotsstyrelsen meddelat, synes framgå, att berörda kostnader komma att något ökas. Då emellertid kanalen, enligt vad länsstyrelsen meddelat, befinner sig i gott stånd, torde det kunna antagas, att utgifterna för underhållet icke skulle bli högre än att de till största delen kunna täckas av fondens avkastning. Förslagets genomförande skulle därför antagligen ej komma att medföra någon nämnvärd kostnad för statsverket.

Med hänsyn härtill finner jag avgörande betydelse böra tillmätas den omständigheten, att genom ett borttagande av avgiftsskyldigheten lättnader komme att beredas ortens befolkning vid kanalens trafikerande. Då tillika ett avgiftsfritt begagnande av kanalen skulle medföra besparing av de onödigt betungande förvaltningskostnader, vilka utöver utgifterna för själva underhållet för närvarande utgå i form av avlöning åt kanalvakt samt arvode för kanalräkenskapernas förande m. m., anser jag mig böra förorda länsstyrelsens framställning i ämnet.

Vid bifall till förslaget, vilket synes böra träda i tillämpning den dag Konungen förordnar, lärer tillsynen över kanalens underhåll böra överlämnas åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, dock att åtgärder för kanalens utprickning torde böra ankomma på lotsstyrelsen. De närmare föreskrifterna om fondens förvaltning lärer det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Marstrands stad må befrias från skyldigheten att för framtiden underhålla Albrektsunds kanal med därmed sammanhängande farled mot det att staden till statsverket överlåter den genom nettobehållningen av kanaltrafiken bildade fonden för kanalens underhåll och reparation ävensom utan ersättning till statsverket överlämnar de för farleden avsedda prickar och bojar med förankringsgods, vilka må vara staden tillhöriga.

Kungl. Maj:ts Proposition Nr 45.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

August Wrede.
